

[SIGNALEMENT]

Emmanuel Waegemans, Jurgen De Pillecyn, Etienne Van Neygen, Dirk De Geest & Frans-Jos Verdoodt (red.), *Filip De Pillecyn Studies, VI*, Hamme, Filip De Pillecyncomité, 2010, 227 pp., ill., ISBN 9789080985087

Naast enig ongepubliceerd werken 'sprokkelingen', bevat het zesde deel van de *De Pillecyn Studies* zeven interessante bijdragen die ons verder informeren over leven en werk van de schrijver.

Matthijs de Ridder schrijft *Waar de dood zoo schoon haar festijnen bood. De duistere wraak van het onrecht in Filip De Pillecyns Eerste Wereldoorlog proza*. Opvallend is dat De Pillecyn niet alleen vaststelt dat de Vlaamse oorlogspoëzie van matige kwaliteit is, maar zelf de voorkeur geeft aan proza, want "daar spreekt de rijpheid van lang gevoerde gedachten". Tegelijk moet dit proza het thema van de "vlaamsche offerande" aan het front aan de orde stellen en bijdragen aan de verbreding van de volkscultuur. Die moest eerst verbreed worden om de emancipatie van Vlaanderen mogelijk te maken. De Pillecyn heeft aan die opdracht zelf weinig invulling gegeven. We vinden die thematiek eigenlijk pas terug in 1939 in zijn roman *De soldaat Johan*. Ervaringen uit de Grote Oorlog heeft hij slechts in een paar korte verhalen verwerkt. Wel valt op dat in veel van zijn romans de door het oorlogsgebeuren getourmenteerde soldaat een hoofdrol speelt.

Jurgen De Pillecyn schrijft over het proces van Remi De Man, waaraan De Pillecyn aandacht besteedde in *Pallieter*. De eigen tekst van Filip De Pillecyn is in *Studies VI* opgenomen.

Herbert Van Uffelen behandelt in zijn 'Een soldaat trekt door Europa', over de receptie van Filip De Pillecyns *De Soldaat Johan in het Duitse taalgebied*, op uitvoerige wijze de verschillende visies in voornamelijk het nationaalsocialistische Duitsland op De Pillecyns roman. Die visies liepen uiteen. Kern in het debat is of deze roman nu in het nationaal-socialistische ideologische patroon paste of toch niet. Het blijkt dat de critici verdeeld waren. Voor een aantal was de roman ideologisch te zwak. Fritz Peuckert schreef in 1943 zelfs dat de romanheld een "bloedloze, papieren Schwärmer à la Rousseau" was. Dat er ook anders over gedacht kan worden blijkt uit Kris Humbeecks toespraak bij de voorstelling van het vijfde deel van de *Studies* (de rede is in deel VI gepubliceerd). Hij sprak daar naar aanleiding van *De Soldaat Johan* als volgt: "Maar ik weiger eveneens om er een politiek onschuldige tekst van te maken, (...) Ik weiger meer bepaald om een politieke boodschap van deze tekst te versmachten in een principiële meerduidigheid die ik als professionele lezer zou moeten exploiteren, uit een blind en vooral reductionistisch geloof in de verzelfstandiging van het literaire systeem. Zoiets zou alleen maar afbreuk doen aan de concrete context waarin de tekst destijds heeft gefunctioneerd." (p. 197)

Luc Van den Briele schrijft over *Filip de Pillecyns variante van het*

Blauwbaard thema. Hij wijst daarin op De Pillecyns oorlogservaringen en op het feit dat in veel van zijn romans de soldaat de hoofdfiguur is. Een meerpsychologische benadering van de seriemoordenaar ontbreekt. Heili Verstraete en Stefan Evenepoel gaan in hun bijdrage uitvoerig in op de vertaling van *De Soldaat Johan* in het Russisch en stellen daarbij aan de orde hoe iets “*typisch Vlaams*” te vertalen is in het Russisch zonder te vervallen in “*iets typisch Russisch*”.

Pièce de résistance, letterlijk en figuurlijk, is Lode Wils’ bijdrage *Filip De Pillecyn en Frans Van Cauwelaert 1914-1922. Van het dagblad De Standaard naar de Frontbeweging en terug*. Een gedegen en goed gedocumenteerde bijdrage, waarbij Lode Wils’ kennis van Frans Van Cauwelaert, zoals die al gebleken is uit zijn vijfdelige biografische studie, goed van pas kwam. Het boeiendst zijn de betrekkingen tussen De Pillecyn en Van Cauwelaert tijdens de frontjaren van De Pillecyn. We kunnen de verwijdering in standpunten omtrent wat voor Vlaanderen het beste was goed volgen. De breuk komt echter pas als De Pillecyn bij *De Standaard* komt werken in de functie die hem in 1914 al was toebedeeld. Het is ook duidelijk dat niet alleen verschil van politiek inzicht maar zeker ook spanningen op het persoonlijke vlak binnen het redactieteam bij de breuk een grote rol hebben gespeeld. M. Cordemans en De Pillecyn konden, om het populair te zeggen, niet door één deur. De Pillecyn krijgt van Van Cauwelaert geen genoegdoening, vertrekt en gaat elders werken. Met name bij het blad *Pallietier* kan hij zijn radicale visies kwijt. De Pillecyn en Van Cauwelaert kwamen nooit meer op een en dezelfde ideologische lijn.

[Pieter van Hees]